

Een punt maken.

(1) **Persoon 1:** *Gaat onze afspraak vanavond nog door?*

Persoon 2: *Wat mij betreft wel.*

Persoon 1: *We kunnen naar die
5 nieuwe kroeg? Half negen daar?*

Persoon 2: *Is goed.*

Hoe las u dit whatsappgesprekje? De kans is groot dat Persoon 2 in uw hoofd een wat nukkig, ongezellig
10 type is. Terwijl hij (of zij) in feite niks onaardigs heeft gezegd. Het probleem zit 'm in het gebruik van de punten na elke zin: die maken hem ongezellig. Hij (of zij) gaat wel mee
15 de kroeg in, maar was liever thuisgebleven om 'Wie is de Mol?' te kijken.

(2) De komst van appen, sms'en en chatten heeft invloed op de taal. Niet
20 alleen omdat nieuwe afkortingen en woorden ontstaan - LOL¹⁾ bijvoorbeeld, of suc6 - maar ook omdat de betekenis van leestekens verandert. Veel uitroeptekens in een sms'je?

25 Overdreven en onoprecht. Doorlooppuntjes (...) in die mail van je collega? Passief-agressief. Waarom verschilt digitale taal (digi-taal) van het gewone Nederlands? En moeten
30 we ons daar zorgen over maken?

(3) Lieke Verheijen is aangesloten bij de Radboud Universiteit in Nijmegen en doet onderzoek naar digi-taal onder jongeren. Communicatie via
35 nieuwe media kent andere conventies²⁾ dan we gewend zijn van het Standaardnederlands, stelt ze. Zo gebruiken met name jongeren veel afkortingen (LOL, BRB³⁾), worden
40 woorden fonetisch gespeld (jonguh) of worden letters weggelaten (lache).

(4) Maar ook voor interpunctie gelden andere regels. "Via sms of whatsapp willen we snel, praktisch communiceren. Leestekens als punten en
45 komma's die niet essentieel zijn voor het tekstbegrip, worden vaak weggelaten. Hetzelfde geldt voor accenten op letters." Wat ook niet
50 helpt, is dat de punt bij veel smartphones, bijvoorbeeld iPhones, op een ander toetsenbordje zit dan de letters. Een punt zetten vergt dus relatief veel moeite.

55 (5) Toch is het niet alleen het apparaat of programma zelf dat de regels bepaalt. Met de komst van Twitter werd bijvoorbeeld verwacht dat gebruikers meer afkortingen en samentrekkingen zouden gebruiken;
60 een tweet is gelimiteerd tot 140 karakters. De Amerikaanse taalwetenschapper Mark Liberman liet echter zien dat dit ongegrond was.
65 Hij vergeleek een serie tweets met een aantal Britse literaire werken en constateerde dat de gemiddelde woordlengte op Twitter langer is.

(6) Digi-taal wordt ook sterk gevormd
70 door het gebrek aan sociale context bij een appje of sms. In een gesprek gebruiken we namelijk intonatie en gezichtsuitdrukkingen om duidelijk te maken wat we bedoelen, terwijl we
75 het in een appje met tekst moeten doen. Daarom ontstaan nieuwe manieren om woorden kracht bij te zetten. Emoji zijn hier erg geschikt voor, maar het kan ook prima zonder.
80 Door bepaalde letters te herhalen, bijvoorbeeld: 'Zooo geen zin in school vandaag.' Of door extra

hoofdletters: 'Deze week vier tentamens, DRUK.'

85 **(7)** Terug naar het gebruik van punten. Sinds wanneer hebben die een emotionele lading gekregen? Wetenschappers van Binghamton University (VS) lieten een groep
90 studenten berichtjes beoordelen met of zonder punten aan het eind. Bijvoorbeeld deze uitwisseling:

Persoon 1: *Diana en ik hebben een leuke avond gehad bij dat Chinese eettentje! Bedankt voor de tip, was
95 erg lekker*

Persoon 2: *Graag gedaan, fijn dat het leuk was.*

De studenten moesten oordelen over
100 Persoon 2: hoe oprecht klonk zijn berichtje? Wat bleek: als Persoon 2 een punt had gebruikt, werd zijn bericht gelezen als minder oprecht. Bij het testen van dezelfde berichten
105 in de vorm van handgeschreven briefjes, was dit effect er niet.

(8) Waarom die verschillen? Dat heeft weer te maken met de verschillende schrijfconventies die
110 gelden bij verschillende tekstgenres. Bij sms en chat is de norm: geen punten, tenzij echt noodzakelijk. "Dus als iemand toch een punt gebruikt, zoeken we daar iets achter," zegt
115 Verheijen, "bijvoorbeeld dat iemand geïrriteerd is of een duidelijk statement wil maken. Dat vind ik, punt."

(9) "Dat digi-taal afwijkt van standaardtaal is op zich geen probleem,
120 zolang alle gebruikers maar de normen kennen. Doorgaans zijn jongere generaties, opgegroeid met internet, hier beter van op de hoogte dan oudere generaties. Vandaar dat
125 weleens misverstanden ontstaan", zegt Verheijen. "Oudere mensen die zes of zeven uitroeptekens achter elkaar zetten, bijvoorbeeld. Of een

ander klassiek voorbeeld: alles in
130 hoofdletters. Alsof je constant schreeuwt."

(10) "Verder is het nog maar de vraag hoe definitief de veranderingen zijn", zegt taalkundige Marc van
135 Oostendorp. De media veranderen namelijk sneller dan de taal. "Vroeger stuurden we sms'jes met een gelimiteerd aantal karakters. Daardoor kwamen afkortingen als LOL en BRB.
140 Nu communiceren we vooral via media waar geen limiet bestaat en neemt ook het aantal nieuwe afkortingen af. En misschien raken die bestaande afkortingen wel weer uit
145 de gratie."

(11) Zal digi-taal straks doorsijpelen in het Standaardnederlands? Die vrees bestaat al jaren. In 2004 bleek uit een online enquête van tijdschrift
150 Onze Taal dat 66 procent van de deelnemers dacht dat sms'en zou leiden tot taalverloedering. Een paar jaar later ging de discussie vooral over msn-taal⁴. "Toch is er maar
155 weinig wetenschappelijk bewijs voor deze stelling", zegt Van Oostendorp. "De Romeinen klaagden al over taalverloedering. Terwijl het een vaag begrip is, want wanneer verloedert
160 taal? Als mensen hun gedachten minder goed kunnen verwoorden? Daar hoeven we ons echt geen zorgen over te maken; die pubers op het schoolplein begrijpen elkaar
165 prima."

(12) Verheijen onderzoekt nu of chatten en appen de schrijfvaardigheid van middelbare scholieren beïnvloedt. "Vooralsnog lijkt de
170 schade mee te vallen. Er zijn signalen dat scholieren door sociale media juist creatiever met taal omgaan, dat is positief voor hun taalontwikkeling. Negatieve effecten
175 lijken vooral zichtbaar te zijn bij

spellingdetails als hoofdletters en leestekens; die schieten er vaker bij in.” Het kan dus dat puntkomma's, doorlooppuntjes en haakjes minder vaak te zien zullen zijn. Maar of dat

nou zo'n ramp is? “Uiteindelijk bepalen we zelf de taalregels, dus het wordt pas een probleem als wij er een probleem van maken.”

*naar een artikel van Anouk Vleugels,
Het Parool, 25 januari 2017*

noot 1 LOL: Engelse afkorting van 'laughing out loud', wordt gebruikt om aan te geven dat je iets heel grappig vindt

noot 2 conventies: afspraken en opvattingen (over taalgebruik)

noot 3 BRB: Engelse afkorting van 'be right back', wordt gebruikt om aan te geven dat je zo terug bent

noot 4 msn-taal: met msn wordt msn-messenger bedoeld, een van de eerste chatprogramma's op de computer

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteur(s). Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke tekst(en), raadplege de vermelde bronnen. Het College voor Toetsen en Examens is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.